SON HABERLER

Siyasî İcmal

Papanın protestosu

Katoliklik âleminin ruhani reisi ve bu âlemin Hazreti Mesiha halife tanıdığı Papa, Müttefiklerin Romayı bombardıman etmelerini protesto etti. Papalık makamı, Romayı mukaddes bir ülke, bir ibadet ve medeniyet merkezi, ilmi ve tarihi abidelerle dolu bir yurd saydığı için Müttefikleri protesto etmekle beraber basiret ve teemmül ile hareketi tavsiye etmiş, fakat muharib taraflardan biri aleyhinde bulunduğunu gösteren her söz ve her hareketten sakınmıştır.

Daha sonra Papanın Vatikanı terkederek Romada ikamet edeceğine dair bir takım haberler yayıldı ve bu haber İtalyanın Papalık makamını istismar etmek yolunu tuttuğuna dair akisler uyandırdı.

Papalık makamı, meddü cezirli uzun bir tarih yaşıyan ve yalnız katoliklik âleminde değil, bütün hıristiyanlık âleminde hürmet ve itibar gören mukaddes bir makamdır. Papanın alemşümul bir dini teşkilâtın başında bulunması ve bu teşkilâtı zaman ve zemine uygun bir tarzda idareye muvaffak olması, onun nüfuz ve itibarını korumakta ve dünya devletlerinin bu makam ile münasebetler tesisine ehemmiyet vermelerine sebeb olmaktadır.

Vatikan, Papalık devletidir ve bu devlet tam istiklâlini haizdir. Bu yüzden İtalyanın harbe girmesine rağmen, Papalık makamı harb harici kalmış ve dünya ile temasını muhafaza etmiştir.

İtalya ile Papalık makamı arasındaki münasebetler iyi değildi. Papa 1871 de İtalya ile münasebetlerini kesmiş ve İtalyan hükûmetini afarozlamıştı. Papa ile alâkayı kesmiş ve Papanın lânetine uğramış olmak İtalyanın dindar halkını derinden müteessir eden bir hâdise idi. Mussolini 1929 şubatında Vatikan ile anlaşarak bu vaziyete son vermekle İtalyan halkı nazarındaki itibarını kat kat yükseltti ve bu sayede faşistlik katolikliği benimsedi. O zamandanberi İtalya ile Papalık makamı arasındaki münasebetler normal bir mahiyet almış ve Papa, Vatikanda mahpus yaşamaktan kurtulmuştur.

Papalık makamının İtalya hükûmeti ile anlaşmasındanberi durumu değişmişse de, Papalığın faşistliğe yan baktığı ötedenberi malûmdur. Bilhassa şimdiki Papanın daha fazla demokratik rejime taraftar olduğu ve otoriter rejimlere muhalefet ettiği daima söylenmektedir. Fakat Papa, faşistliğin, katolikliğe uymıyan bir hattı hareket tutması yüzünden İtalyanın dahili işlerine karışmamayı tercih ettiği mülâhaza olunmakta idi.

İtalyanın Papalığa karşı vaziyeti bu merkezde olduğu halde Almanya ile Papalık arasındaki münasebetler,bu derece pürüzsüz değildi. Sebebi, nazist Almanyanın katolikliği, nazileştirmek yolundaki teşebbüsleri ve gördüğü muhalefet yüzünden tazyik siyasetine başvurmasıdır.

Bu yüzden Mihver siyasetinin Papalık makamını pek de hoşnud etmemiş olduğu kolaylıkla anlaşılabilir.

Papalık makamının ötedenberi tayyare bombardımanlarına muhalefet ettiği malûmdu. Fakat Papa bilhassa Roma şehrinin bombardıman edilmesi üzerine son derece müteessir olmuş ve Romayı mukaddes bir şehir, bir tarih yuvası ve medeniyet merkezi saydığı için teessürü kat kat artmıştır.

Şu var ki bu teessürün ifadesinde bombardıman yapanlara karşı lânet yağdırılmadığı da göze çarpmakta ve bu da Papalığın Mihver taraftarlığı yapmıyarak yalnız medeniyeti kurtarmak ümidile hareket ettiğini göstermektedir.

Fakat Papalığın protestosuna rağmen vaziyetin eskisi gibi devam edeceği, yani muharib tarafların fırsat ve imkân buldukça birbirlerinin başına ateş yağdıracakları muhakkaktır.

Ömer Rıza DOĞRUL

Memurlara dağıtılacak şeker

İstanbul Vilâyetinden:

1 — Hükûmetçe ekmek ve ekmeklik hububat ve sair maddelerinin dağıtılmasına dair talimatname hükümleri dairesinde ve ana karnenin (11) No. lı bölmesi iptal edilmek şartile değişmez gelirlilere temmuz, ağustos ve eylül ayları için nüfus başına bir kilo olmak üzere üç aylık şeker tevziine başlanmıştır.

2 — Dairelerce usulüne göre doldurulacak (9) nümune No. lı bordrolar mutemedler eli ile ve bir tezkere ile doğruca tevzi işini deruhde eden İstanbul Memurlar İstihlâk Kooperatifine tevdi olunacaktır.

3 — Verilecek şeker kristaldir ve beher kilosu (130) kuruştur. Mütekaid, dul ve yetimlere verilecek şekerin, nakil ve kesekâğıdı masrafı dahil olmak üzere (135) kuruştur.

4 — Yeknasaklığı temin için (9) nümune No. lı bordrolardan kâfi miktar bastırılmış olduğundan daireler ihtiyaclarına göre bu bordroları Memurlar İstihlâk Kooperatifinden alacaklardır.

5 — Mütekaid, dul ve yetimlere aid tevziatın günleri ayrıca Kooperatif tarafından gazetelerle ilân edilecektir.

Ölüm

Merhum Hüseyin Hüsnü Paşa kayını, merhum miralay Mehmed Galib Bey kerimesi, İnhisarlar tuz kısmı kalem âmirlerinden emekli Ahmed Yaşa eşi Didar Yaşa rahmeti rahmana kavuşmuştur. Cenazesi bugün Beyazıd Mithatpaşa caddesi 16 No. lı B. Şevket apartımanından kaldırılarak Beyazıd camiinde öğleyi müteakıb namazı kılındıktan sonra aile makberesine defnedilecektir.

***

Avukat Diyarbakırlı Muhiddin Çağının oğlu Muzaffer Çağın duçar olduğu hastalıktan kurtulamıyarak pek genç yaşta hayata gözlerini kapamış bulunuyor. Cenaze namazı yarın öğle vakti Ağa camiinde kılındıktan sonra Feriköy mezarlığında ebedi istirahatgâhına tevdi edilecektir.

Millî Şefimiz İnönü

Zelzele bölgesini tetkik için hareket ettiler

(Baştarafı 1 inci sahifede)

Millî Şefle Mareşal Petain arasında

Ankara 22 (a.a.) — Fransanın 14 temmuz millî bayramı münasebetile Reisicumhur İsmet İnönü tarafından Fransa Devlet Reisi Mareşal Philippo Petain'e tebrik telgrafları çekilmiş ve Mareşal tarafından buna teşekkür telgrafile mukabele edilmiştir.

Millî Şef, Gazi Terbiye Enstitüsünde

Ankara 22 (a.a.) — Cumhur Reisimiz Millî Şef İsmet İnönü bugün saat 16 da Gazi Terbiye Enstitüsünü şereflendirmişler ve bir ay müddetle kurs görmek üzere şehrimize gelmiş bulunan muhtelif orta okullar fizik, kimya, bioloji öğretmenlerinin çalışmalarını tetkik buyurmuşlardır.

Enstitünün kapısında Maarif Vekili Hasan Âli Yücel, okul müdürü, talim terbiye azaları, orta öğretim umum müdürü tarafından karşılanan Millî Şefimiz, öğretmenlerin çalışmakta oldukları laboratuvarları birer birer gezmişler, incelenen konular hakkında izahat almışlar ve her sınıftan ayrılışlarında profesör ve doçentleri takdir buyurarak memnunluklarını bildirmişlerdir.

Millî Şefimiz bundan sonra okul talebeleri tarafından hazırlanmış olan resim sergisini de gezmişler, öğretmen ve talebelere kıymetli direktifler vermişlerdir.

Kursların tertibinden, öğretmenlerin vazifeye dikkatlerinden memnun olduklarını ifade buyuran Reisicumhurumuz, bu türlü kursların çoğaltılması ve öğretmenlerimizin bu suretle bilgi ve tatbikat melekelerinin arttırılması hususunda Maarif Vekilimize önemli direktifler vermişlerdir.

Seyidgazide İnönü günü

Seyidgazi 22 (a.a.) — Millî Şef İnönünün kazamıza gelişleri yıldönümü münasebetile halkımız tezahüratta bulunmuş ve Millî Şefe karşı saygı bağlılık duygularını bir defa daha teyid eylemiştir.

İtalyanlar harb etmiyor!

(Baştarafı 1 inci sahifede)

su 14 kasabayı zabtetmiştir. Bunlar arasında en mühimleri şunlardır: Santa Caterina, San Stefano, Caltabellotta, Sciacca, Castelvetrano, Menfi.

Bu mıntakalarda İtalyan kıt'aları yerica't etmekte veya teslim olmaktadırlar. 26 ncı Bersaglieri tümeni Agrigento bölgesinde silâh patlamadan kısmen esir edilmiş ve kısmen çekilmiştir.

Amerikan kıt'aları batı Sicilyanın en mühim sahil şehirleri olan Palermo'nun 24, Trapani'nin 40 kilometre yakınlarına gelmişlerdir. Bu kuvvetler Marsalanın ise tam önlerine gelmiş bulunmaktadırlar. Amerikan Harbiye Nazırı muavini Patterson bu şehrin sukutunun her an beklenebileceğini söylemiştir.

Adanın doğusunda ise şiddetli mukavemete rağmen sekizinci ordu Ramacca kasabasını zaptetmiştir.

Mihver Etna bölgesinde mukavemete hazırlanıyor

Londra 22 (B.B.C.) — Merkezi Sicilyada Enna'nın zabtile adadaki Mihver müdafaası ikiye parçalanmak tehlikesine maruz kalmıştır. Bu vaziyet karşısında Mihver adanın batısını tahliyeye karar verdiği anlaşılmaktadır. Hava keşifleri batıdaki Mihver kıt'alarının daimî surette doğuya doğru çekildiğini göstermektedir. Alman 15 inci zırhlı tümeni de Messina bölgesine çekilmiştir. Bugün Sicilyadan dönmüş bulunan General Eisenhower, Mihverin, adanın şimal doğu bölgesinde Etna merkez olmak üzere, iki ucu denize dayanan sahada esaslı müdafaa hattı vücuda getirmeğe çalıştığı ve burada mukavemet edeceğini söylemiştir.

İngiliz donanması Crotone'yi topa tuttu

Londra 22 (B.B.C.) — Dün gece İngiliz donanmasına mensub ve içinde kruvazörler de bulunan bir teşkil Taranto körfezinde Crotone limanını bombardıman etmiştir. Burası mühim bir liman olduğu gibi yanında bir de hava alanı vardır. Ayrıca sahili takib eden demiryolu üzerinde başlıca bir istasyondur.

Crotone aynı gece içinde Müttefik ağır bomba uçakları tarafından da ağır şekilde bombalanmıştır.

Katanya önündeki Alman mukavemeti

Cezayir 22 (a.a.) — 8 inci ordu Katanya'da araziyi Almanların elinden karış karış almaktadır. Halen Katanya ovasında muntazam bir meydan muharebesi cereyan etmetkedir. Ova daha şimdiden yarı yarıya İngilizlerin eline geçmiştir. Bundan başka İngilizler iki hava alanı da zaptetmişlerdir. Topçu ateşi dehşet vericidir. Kesif bir duman tabakası bütün bölgeyi kaplamaktadır. Muharebenin şiddeti gittikçe artmaktadır.

Halen piyade alayları olarak kullanılan altı kadar Alman paraşütçü alayları her yerde toprk için şiddetle çarpışmaktadırlar. Üç koldan akan nehir yataklarının etrafı gizlenmiş Almanlarla doludur. Her bir ağaç topluluğunun yaprakları altında Alman havan topları ve top bataryaları vardır.

Cepheyi ikinci defa ziyaretten dönen Başkumandan General Eisenhower «Katanya yakınındaki tepeler eteğinde bulunan Mountena'da müstahkem mevkilere yerleşmiş bulunan Almanlar mevzilerini ellerinden geldiği kadar tahkim etmekte ve çok muannid bir mukavemet göstermektedirler.» demiştir.

İşte muharebe bu suretle gece gündüz devam etmektedir. Çoğu Alman olan ölüleri gömmek için bile vakit bulunmamaktadır.

Bir harb muhabiri, bu muharebelere misal olarak, İngiliz ordusunun ilerlemesini 5 saat durduran ve sağ kalan bir tek askeri esir olduktan sonra susturulabilen bir Alman hava topu bataryasını, zikretmektedir. Bu batarya küçük bir köy önünde bulunan ve yer altı istikâmları da olan bir mukavemet yuvasında bulunmakta idi. Burada alınan yegâne esir İngilizce konuşurken telâffuzunda hafif bir bozukluk olan genç ve cazib bir adamdı.

Alman tebliği

(Baştarafı 1 inci sahifede)

birliklerden birisine iki torpil isabet ettirmiştir.

Grosseta, Napoli, Salerno ve Cagliari İngiliz ve Amerikan uçakları tarafından bombardıman edilmiştir. Pek az hasar vuka gelmiştir.

İtalyada sulh lehinde nümayişler olmuş

Madrid 22 (a.a.) — Dün Romada yapılan muazzam nümyaşiler esnasında halkın «sulh isteriz» ve «Roma açık şehir ilân edilsin» diye bağırdığı işitilmiştir. Bundan başka geçen salı günü Venedikte, Milânoda, Torinoda, Floransada, Bolonyada ve Triestede sulh lehinde nümayişler yapılmış, fakat bu gösterilere ne polis, ne de siyah gömleklller müdahale etmiştir. Şimal İtalyadaki fabrikalarda bilhassa gece ekipleri tarafından yapılan grev umumî bir mahiyet almıştır. Kendi vasıtalarile Romadan ayrılmak istiyenlere bir beyanname doldurduktan sonra hemen o gün hareket etmelerine müsaade edilmektedir.

Kızılayın Yunanistana gönderdiği iaşe maddeleri

Atina 22 (T.P.) — Türk Kızılayı Yunan Kızılhaçı emrine İsveç bandıralı «Faehnrich» vapurile ve Pire limanı tarikile mühim gıda maddeleri göndermiştir.

Almanyada nazi aleyhtarı gizli faaliyetler

Stockholm 22 (a.a.) — Sosyal demokrat ismindeki İsveç gazetesinin Berlin muhabirine göre, geçen pazar günü Berlinde nazi aleyhtarı binlerce risale dağıtılmıştır. Bu risalelerdeki yazılardan bir parçası şudur:

«Milletimizi harab edenlere karşı bütün enerjimizi toplıyalım. Kahrolsun naziler!»

Bütün bu faaliyet bir müddettenberi Almanyada kuvvetli bir gizli faaliyet mevcud olduğunu göstermektedir.

Bir deneme

(Başmakaleden devam)

ikincisinde Stalingrad önlerine kadar çekildi. Fakat ne Moskovayı, ne de Stalingradı bırakmadı. Üçüncü yaz taarruzunu da kendisi yapıyor.

Bu vaziyete bakarak Eugène Tarlé'nin 130 yıl evvelisi için yürüttüğü mütaleayı şimdiki hâdiselere tatbik etmek istiyenler görüyoruz. Bunlara göre, Rusyayı müdafaa eden coğrafya şartları gibi Rusyayı ayıran içtimaî şartlar da mahiyet itibarile Napoleon devrindekinden farklı değildir. Şu halde orada netice almak istiyen bir düşman ordusunun askeri gücüne olduğu kadar güdeceği politikanın ustalığına da dikkat etmelidir. Halbuki Almanlar, tıpkı Napoleon gibi, Rus seferinde yalnız orduya güvendiler, politikaya hiç bakmadılar. Meselâ, iki harb yılı içinde Baltık memleketlerinden başlıyarak bir kısım beyaz Rusyayı, Ukraynayı, Kırımı ve Kafkasyayı ele geçirdikleri halde oralarda yerli hükûmetler kurmak, köylüye toprak dağıtmak, Sovyet bütünlüğünü parçalamaya çalışmak suretile memleketi içeriden fethetmeyi düşünmediler. İlk iki yıl içinde Almanlar Rusyayı silâh gücile yeneceklerine o kadar emindiler ki, daha verimli olur düşüncesile, Baltık devletlerine bir buçuk yıl önce Ruslar tarafından zorla getirilen kollektif ziraat usulünü kaldırıp ora halkını bile eski hayat şartlarına kavuşturmadılar. Şarktaki işgal mıntakasına tâyin olunan Nazi rejiminin nazariyecisi Rosenberg iyi bir politikacı kafasile çalışamadı. Ümidi kırılan halk iş görmekten kaçındığı için kollektif ziraat sistemi hiç bir netice vermedi. Bu şartlar altında, Çar ordusuna nazaran zaten mukayese kabul etmiyecek derecede üstün olan Sovyet harb makinesini Almanlar bir türlü kıramadılar ve kıramıyorlar.

*

1943 yılının başındanberi Alman hükûmetinin Rusyada yeni bir politika gütmeğe kalktığını gözönüne getirirsek, yukarıki mütalealara Berlinde bir kıymet verildiğini kabul etmemiz icab edecek. Baltık memleketlerinde Almanlar köylüye eski topraklarını vermeğe başladılar. Birkaç aydanberi de, eski bolşevik kumandanlarından esir General Vlassof'un kumandası altında bir (Rus kurtuluş) ordusu kurarak Moskova rejimine karşı memlekette bir politika hareketi uyandırmaya, böylelikle Sovyet Rusyayı içeriden devrimeğe gayret harcıyorlar. Almanların, bu devleti teşkil eden muhtelif unsurlarla ayrı ayrı uğraşmıyarak sadece Rus kütleleri arasında bir rejim ikiliği çıkarmaya uğraşması, Rus bütünlüğünün realitesine verdikleri kıymet bakımından dikkate değer.

Bununla beraber, Leningrad Üniversitesi profesörü Eugène Tarlé tarafından Napoleon devrine aid olarak ileri sürülen bir mütaleanın objektif değeri bile malûm değilken, o mütaleadan istifade ederek, taarruzdan iki yıl sonra bugüne dair kazanclı neticeler aramak Almanya hesabına faydasız olsa gerektir.

NADİR NADİ

İcra Vekilleri Heyeti

Ankara 22 (a.a.) — İcra Vekilleri Heyeti bugün Başvekâlette saat 15 te Başvekil Şükrü Saracoğlunun reisliğinde toplanmıştır.

Bulgaristanla yapılan yeni bir anlaşma

Ankara 22 (Telefonla) — Bulgaristana bir milyon kilo pamuk verilmesi mukabilinde 850 bin kilo pamuk ipliği alınmak üzere bir anlaşma yapılmıştır.

Iraka gidecekler için

Ankara 22 (Telefonla) — Irak hükûmeti Türkiyeden Iraka ticaret maksadile gidecek olanların Ticaret Odalarından alacakları tasdiknameden başka Bağdadda itimada şayan bir kefil göstermelerini istemektedir.

Ankara barosu inzıbat komisyonunun tahkikatı

Ankara 22 (Telefonla) — Von Papene suikasd davası görülürken Stalin için yaraşık almaz sözler söylediğinden avukat Şakir Ziya Karaçay hakkındaki tahkikat bitmiş, harb inzıbat komisyonunun bugünkü toplantısında avukatın bir buçuk saat süren izahları dinlenmiştir. Baro, kararını 10 gün sonra bildirecektir.

Şark rizikosu indirildi

Ankara 22 (Telefonla) — İstanbulla Mısır arasındaki şark rijikosu sigortası yüzde iki buçuktan yüzde 1,025 e indirildi.

Tahmil ve Tahliye Yaptırılacak

TÜRKİYE DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI MÜESSESESİ MÜDÜRLÜĞÜNDEN:

Bir sene müddetle demiryolile sahamıza gelecek maden kömürü, demir cevheri, kireç taşı, manganez cevheri, çakmak taşı ve dolomitin şartnameye ekli krokide gösterilen yerlere tahliyesile fabrikalarımızdan vagonlarla sevkedilecek pik demiri, kok, kok tozu tahmil ve tahliyesi pazarlık suretile bir müteahhide verilecektir. Tahmil veya tahliye edilecek malzeme takriben 250.000 tondur.

Pazarlık 30/7/1943 tarihine musadif cuma günü müessesemizde yapılacaktır.

İstekliler ihale bedelinin % 7,5 u nisbetinde muvakkat teminat vereceklerdir. Mukavele projesi Ankarada Sümerbank Umumî Müdürlüğü binasında İrtibat Memurluğumuzda, İstanbulda Sümerbank Satın Alma Müdürlüğünde, Zonguldakta Acente Zihni nezdinde İrtibat Memurluğumuzda ve müessesemizde Malzeme Satın Alma Servisinde görülebilir.

Hadiseler Arasında — FELEK

Geçmişte bugün..

Ankara Radyosu birkaç zamandır, gerçekten hoşumuza giden bir yenilik yaptı. Gece neşriyatı arasına, ajans haberlerinden önce birkaç dakika süren «Geçmişte bugün» ismi altında küçük bir tarih konuşması ilâve etti. Her günün şu kadarıncı dönüm yılına tesadüf eden ehemmiyetli hâdiselerin hulâsalarını dinliyoruz. Bunların derlenişi de söylenişi de güzeldir.

Geçenlerde bir akşam gene bu konuşmalardan birinde Keçecizade Fuad paşadan bahsedildi ve bu zatın değerli bir Osmanlı recülü olduğu belirtildikten sonra ona aid dillerde dolaşan veya kitablara geçmiş olan bazı fıkralar naklolundu. Bu arada benim en çok hoşuma gideni şu ikisi oldu:

Parisi ziyareti sırasında Sultan Azize refakat etmiş olan Fuad Paşaya bir yemek esnasında Üçüncü Napolyon Girid adası hakkında:

— Başınıza bir derd olan şu adayı bir müşterisini bulup satsanız! demiş. Paşa da:

— Çok güzel fikir haşmetmaab! cevabını verince, imparator sormuş:

— Kaça verirsiniz?

— Aldığımız fiata, haşmetmeab!

Giridin de Türklere neye mal olduğunu pek iyi bilen, Üçüncü Napolyon bu cevabın kuvvetini elbette takdir etmiş olsa gerektir.

Diğer fıkra da şudur:

Bir mecliste ecnebi sefirlerle oturup konuşurken içlerinden birisi:

— Dünyada en kuvvetli devlet hangisidir? diye sormuş. Fuad Paşa tereddüdsüz şu cevabı vermiş:

— Bizimkidir.

— Neden? demişler.

— Çünkü siz dışarıdan biz içeriden yıkmaya çalıştığımız halde gene yıkılmıyor, demiş.

Bütün bu ve buna benzer birçok -yerinde söylenmiş- nükteli sözlerin sahibi olan Keçecizade Fuad Paşa için «Geçmişte bugün» müellifi «fikirlerini açıkça söyler bir zattı» diyor.

Bu, fikirlerini açıkça söylemek, her halde Fuad Paşanın yaşadığı devirde bir tehlikeli meziyet olmalı ki ancak merhumun vefatından sonra bu huyu övülebilmiştir.

Eğer fikrini serbest söylemek o zamanlar su içmek gibi kolay ve tabiî olsaydı, onu bize bir asır sonra bir fazilet gibi zikretmezlerdi.

Düşüncelerini açıkça söyliyenler için tarihî konuşma müellifinin bu mütaleası bir bakıma teşvik vesilesi iken bizim gibi daha ziyade münevver tabakanın hareket hattını mütalea edenler için dikkate şayan bir işarettir.

Ben o akşam Keçecizade Fuad Paşa hakkındaki sözleri dinlerken elimde olmıyarak şöyle düşündüm.

«— Fikrini serbestçe söylemek bir övülecek meziyet ise bu meziyeti gösterenin mükâfatını doksan sene beklemesi hayli gecikmiş, belki de müruru zamana uğramış bir takdir olmaz mı?

B. FELEK

Yeni Georgia'daki büyük Amerikan kayıbları

Tokio 22 (T.P.) — Yeni Georgia'daki savaşlar tedricen en yüksek derecesini bulmaktadır. Düşman bilhassa 18 temmuz gecesi Munda'nın doğusunda Ai nehrinde ağır bir mağlûbiyete uğramıştır. Japon askerleri yabanî ormanı geçmişler ve düşmanın arkasına ve yanına varmışlardır.

Burada düşman savaş grupları tamamen mağlûb olmuş ve malzeme imha edilmiştir. Japonların Ai nehrindeki taarruzu Mundayı durumlarını hissolunur derecede ferahlatmıştır. Amerikalıların yalnız son üç hafta zarfında Yeni Georgia'daki muharebede 31 harb gemisi, taşıt ve diğer deniz nakil vasıtalarile 200 uçak kaybetmeleri bu muharebelerin hakkında bir fikir verebilir.

Bulgaristanda mühim bir casus şebekesi yakalandı

Sofya 22 (T.P.) — Bulgar polisi geniş bir casus şebekesini keşfetmiştir. Varna ve Filibede iki radyo tesisleri bulunmuştur. Casusluk teşkilâtı yabancı bir devlet namına çalışmıştır. Şifresi de bulunmuş ve ayrıca bir çok evrak elde edilmiştir. Aralarında bir de kadın bulunan 5 suçlu idama mahkûm olmuştur.

Topuzun Kısmeti

No. 2

Yazan **Mahmud Yesari**

Dünkü kısmın hulâsası

(Yedi sene evvel, Eminönü meydanının eski hali... Piyango gişeleri ışık saçıyor... Sokaklar kalabalık, satıcı sesleri, birbirlerine çarpanlar ve çarpışanların gürültüsü ortalığı dolduruyor.)

Keresteciler tarafından görünen bir yük arabası, sokağı paniğe uğratıyor. Arabacı, çala kamçı sürüyor:

— Diiih, gözü ecel beşiği, diiih!

Balığı ses sattırırmış! Balıkçılar, avuçlarını birbirine vurduktan sonra, tırnaklarını hohlıyor; ellerini koltuklarının altına sokuyorlar, ve... yalnız yaradılıştaki kuvveti almakla değil, bağırmağa alışmakla da sırımlaşmış gırtlaklardan, nota tutmıyan bağırtılar, havada çatlaklar yapıyor:

— Oynar, oynar... Oynar, oynar...

— Ha lüfer hayy... Ha lüfer hayyy!..

— Bir dostluk kaldı.. Akşam pazarı.. Dükkânı kapayıp gideceğiz... Haydi bir dostluk kaldı...

Mız mız müşterilere tersleniyorlar:

— Biz de yılbaşı yapacağız? Alacaksan al. Almıyacaksan, dükkânın önünü kapatma...

— Alargadan pazarlık edeceğiz? Her ne ki fiyeyte verirsen; he! diyeceğiz? Ahbar, bunlar kokar, agnadın? Kokar!

— Balık pazarında mal kokmaz!

— Dükkânın buz dolabıdır?

— Pek de farkı yoktur.

— Satamazsan?

— Bu balıklar, mahallelerde tazeye satılır. Satamadım, diyeyim. Yılbaşında, kumar oynadım, derim.

— He! Orası da var!

— Haydii, çok düşünme, vereyim iki kilo...

— Yarım kilo.

— Yarım kilo için istifi bozamam!

Uğur, talih, kader, kısmet, baht, nasib, şans!

Tekrar avuçlar birbirine vuruluyor, tırnaklar hohlanıyor, tekrar bağırtılar yükseliyor:

— Oynar, oynar... Oynar, oynar...

Hatır gözetenleri de var. Yaklaşan kürklü paltolu müşteriye selâma duruyor.

— Paşa beyimin astakozları hazırdır. Siz aldırtacaksınız? Yoksam ben göndereyim.

Kürklü paltolu adam, cebinden bir on liralık çıkarır, atar gibi uzatır:

— Eve gönder.

Öbürü, kapar gibi alır, sakalına sürer:

— Ha berekât... Yeni yılın kısmetli olsun paşa beyim.

Kürklü paltolu adam, paranın üstünü almadan yürüyüp gitmiştir. Balıkçı, bağırır:

— Ha berekât..

Ve usta, çırak, bir yandan pazarlık ederek, bir yandan balık keser. Tartar verirler:

— Oynar, oynar...

Dükkân önlerinde pazarlıklar:

— Lâkerdan iyise, ver. Yoksa, Beyoğlundan alırım.

— Böylesini Beyoğlunda bulamazsın. Ağzına al lâtilokum gibi erir.

— Pastırma, yağlı yavan olsun!

— İşte sana şu tahtadan keseceğim.

— Yüzümü kara çıkarmıyacaksın. öyle ince keseceksin ki dilimler, daha dişe dokunmadan eriyecek...

— Kardeşim, sen pastırma yemek mi istiyorsun, yoksa şurubunu içmek mi?.. Makinelerin kestikleri zar dilimlere aldanma... Sinir, katı sırt, hepsi bir arada yutturulur. Benim keseciğim dilimler, ağzında eriyecektir. Bırak bana...

Çıplak ayaklarile kaldırımlarda yüzen küfeci oğlanları, elinde eşyası, paketi olana da, olmıyana da sokuluyorlar:

— Gö..tü..re..liim!.

— Hani ya götürelim!

Boş kaldılar mı, avuçlarını koltuklarında bırtlatarak, sıçraya sıçraya oynarlar:

— Hampırrr, hampırr.. Kasaba da hampırrr...

— Get, işine, zobayı kafağa çalarım.

— Haniyaa, götürelim!

Gûya ürküp de önlerinden çığlık çığlık kaçtıkları kamyonların, hemen koşup arkasına tutunuyor; tekerleklerin zifos yağmurunda yarı bellerine kadar yıkanarak, öbür köşeye kadar asıntıda gidiyorlar:

— Şoföre de voyvo...

— Götürelim!

Bu kalabalığın, gürültünün arasında kaybolmuş siyah bir nokta, bir benek, ürkek ürkek yürümeğe çabalıyor: Demir çerçeveli, kulaktan atma gözlükleri, çeneden iğnelenmiş kara çarşafı, elinde kargaburun şemsiyesi, aba lâpçınların üstüne giydiği lâstikleri batak çamurlardan kurtarmağa çırpınan, Fatih Çarşambalı Hanife hanım!

Hanife hanım — [Arada bir gözlüklerini düzelterek, sönük sönük dört yanına bakıyor. Birini aradığı belli. Bağırsa da sesini işittiremiyeceğini biliyor, kendi kendine söyleniyor:] Topuz, nerede?

Hampır oynayan küfeci oğlanlar, yanaşıyorlar:

— Hanım teyze, götürelim!

Hanife hanım — [Kaz sürüsü ürkütür gibi kargaburun şemsiyesini sallıyor:] Gidin karşımdan, sıtarasızlar!

Küfeci oğlanlar, çıplak ayaklarile zifosları sıçratarak birvanstep oynuyorlar:

Ulan Ziyaaa,

Gel gidelim Aksaraya, Lâleliye Koskaya Tarararamtatamtam...

Aldığı yükten, ha devrildim, ha devrileceğim sallanan kamyonlar; dar sokağı tıkayıveren otobüsler; daha sabahtan gecenin keyfini sürmeğe başlamış, dalgada, çakıntılı şoförlerin sinirli ellerile klakson öttürerek, önü açık mı, kapalı mı, bakmadan süremedikleri için, sağa mı sapacak sola mı, geriye mi dönecek, dükkânlara mı gireceği belli olmıyan otomobiller...

Hanife hanım — [Büsbütün şaşırmış, ufalmış, içinden:] «İnna fetahnaleke» [okuyor, kaldırımda:] «Ya hafız!» [çekerek pıt pıt yürüyor, dükkâncılara soruyor:] Ayol, Topuz nerelerde? Topuzu gördünüz mü? [Aldırış eden olmıyor, o, kendi kendine söyleniyor:] Ben, bu vakitlere kalmazdım ya, Hacer karının sancılanacağı tutmuş. Uğramasan olmaz. Bekçi Hurşidin karısını da hastahaneye kaldırmışlar. Anasını görmeli, değil mi ya? Kömürcüye kömür tenbih ettim. Ah, yatsılara kaldım. [kendine hiddetlenir:] Evinde açmıydın, a kaltak! Bir gün mahalle bakkalından nafakalanamz mıydın! Aldığın ne de? Üç beş prça erzak!

(Arkası var)